Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

TER ONDERTEKENING
Aan: MOCW

Hoger Onderwijs en Studiefinanciering

Van
Persoonsgegevens

Datum
6 november 2024

Referentie
49104574

Bijlagen
1. Kamerbrief vervolgstappen controle uitwonendenbeurs

2. Beslisnota: Keuze vervolgstappen richting studenten bij CUB (12-09)

3. Beslisnota: Keuze vervolgstappen richting studenten bij CUB (25-09)

4: Beslisnota: Budgettaire afhandeling van CUB-herstel en achterliggende juridische adviezen

5: Beslisnota: Aanbieding CUB-brief aan MCPD

6: Beslisnota: nota ter ondertekening met vijftal technische wijzigingen in Kamerbrief vervolgstappen controle uitwonendenbeurs.

Intern OCW afgestemd
HOenS

nota

Nota ter ondertekening met vijftal technische wijzigingen in Kamerbrief vervolgstappen controle uitwonendenbeurs

Aanleiding

- Op 5 november is de Kamerbrief vervolgstappen controle uitwonendenbeurs besproken in de MCPD. Op 7 november heeft een BWO plaatsgevonden met MFIN. De stukken zijn naar aanleiding hiervan aangepast voor de MR.
- In de Kamerbrief is ten opzichte van de versie die voorlag in de MCPD, een vijftal technische[1] wijzigingen gedaan.
- Met deze nota vragen wij uw akkoord op een tweetal zaken:
    - Het toevoegen van een vijftal technische wijzigingen in de verzendversie van de Kamerbrief. De Stas OCW, die u vervangt in de MR van 11 november, zal voorstellen in de MR deze vijf technische wijzigingen aan de Kamerbrief toe te voegen.
    - Daarnaast vragen we uw akkoord op het verzenden van de bijgaande Kamerbrief.

Geadviseerd besluit

- Indien u akkoord bent met het vijftal technische wijzigingen van deze Kamerbrief, gelieve deze te ondertekenen.
- Graag horen wij of u akkoord bent met bijgaande Kamerbrief te verzenden op maandag 11 november naar de Tweede Kamer.

Kernpunten

De volgende wijzigingen zijn doorgevoerd in de Kamerbrief:

1. Op verzoek van de MCPD wordt de uniciteit van de casus in de Kamerbrief nader beschreven.
2. Een aantal bevindingen over de fase van het huisbezoek is toegevoegd.
3. Er wordt kort ingegaan op de uitspraak die de rechtbank Overijssel heeft gedaan op 29 oktober aangaande een individuele beroepszaak.
4. De toezegging die u in het commissiedebat van 23 oktober heeft gedaan aan Kamerlid Ergin, over het opnemen van de onderzoeksbevindingen rondom de handmatige selectie in de Kamerbrief, is verwerkt.
5. Conform de Comptabiliteitswet 3.1 is er een bijlage aan de Kamerbrief toegevoegd over doeltreffendheid, doelmatigheid en evaluatie.

[1] Met technische wijzigingen bedoelen we tekstuele aanpassingen van de Kamerbrief die de inhoud van het voorstel in de Kamerbrief niet doet wijzigen.

Datum
6 november 2024

Toelichting

Uniciteit van de casus

- In de Kamerbrief zijn aanvullende teksten opgenomen over de uniciteit van de casus in het licht van de keuze om proactief als overheid besluiten terug te draaien.
- U benoemt daarbij de aard en de ernst van de schending van een fundamenteel recht (discriminatieverbod) door de overheid, dat eerdere ontvangen signalen van de schending niet door de overheid zijn opgepakt, dat het selectieproces niet is gebaseerd op gevalideerde onderzoek noch zorgvuldig geëvalueerd en gecorrigeerd, dat de consequenties van de schending voor de rechtmatigheid van de genomen besluiten in alle zaken identiek zijn, de afwezigheid van ander bewijs voor de overheid om bij deze genomen besluiten de rechtmatigheid van de uitwonendenbeurs vast te stellen, de onmogelijkheid voor de overheid om nu achteraf vast te stellen of sprake was van een rechtmatige toekenning, en de mogelijkheid om de rechtmatige situatie te herstellen.

Fase van het huisbezoek

- U meldt dat de controlerichtlijnen bij de controles op de uitwonendenbeurs in het verleden vaker zijn aangepast nadat rechters in individuele beroepsprocedures oordeelden dat het huisbezoek in die specifieke gevallen niet goed is verlopen.
- In de brief is een extra passage opgenomen over het vervolgonderzoek van Algorithm Audit, waarbij de vertekening zich ook lijkt uit te strekken tot de fase van het huisbezoek.

Uitspraak rechtbank Overijssel

- Eiseres ging in beroep tegen het besluit dat DUO had genomen op basis van een controle van de woonsituatie.
- Het ging om een lopende beroepszaak van één persoon.
- Op 29 oktober heeft de rechtbank geoordeeld dat het bewijs onrechtmatig is verkregen als gevolg van indirecte discriminatie bij het selectieproces.
- De rechtbank heeft het besluit van DUO om die reden vernietigd.
- Deze uitspraak bevestigt onze eerdere juridische analyse wat betreft lopende zaken. In onze juridische analyse staat dat het bewijs onrechtmatig is verkregen en de besluiten als gevolg daarvan bij de rechter hoogstwaarschijnlijk geen stand zullen houden.

Toezegging aan Kamerlid Ergin

- Tijdens het commissiedebat heeft u toegezegd om in deze Kamerbrief in te gaan op de onderzoeksbevindingen omtrent de handmatige selectie en op die onderzoeksbevindingen te reageren.
- Om die reden wordt in de Kamerbrief nu uitgebreider ingegaan op de onderzoeksbevindingen wat betreft handmatige selectie.

- Bij de handmatige selectie werden studenten met een niet-Europese migratieachtergrond zes keer vaker geselecteerd ten opzichte van studenten met een Nederlandse herkomst.
- Hoe deze vooringenomenheid in de handmatige selectie ontstond, is niet onderzocht.
- Het is aannemelijk dat dit (deels) kwam door de insluitings- en uitsluitingscriteria die gehanteerd werden tijdens de handmatige selectie.

<u>Bijlage conform Comptabiliteitswet 3.1</u>

- Volgens de Comptabiliteitswet 3.1 moeten alle voorstellen van de regering een toelichting bevatten voor wat betreft onder meer doeltreffendheid, doelmatigheid en evaluatie.
- Om die reden is de gevraagde toelichting als bijlage toegevoegd aan de Kamerbrief.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

TER BESLUITVORMING
Aan: MOCW

Persoonsgegeven

Hoger Onderwijs en Studiefinanciering

Van
Persoonsgegeven

Datum
21 oktober 2024

Referentie

Bijlagen

nota

Ntb Aanbieding CUB-brief aan MCPD

Aanleiding

- De conceptbrief aan de TK over het vervolg op de controles uitwonendenbeurs (CUB) is op 1 oktober besproken in de Ambtelijke Commissie Publieke Dienstverlening (ACPD).
- Er is besloten om de brief door te geleiden naar de Ministeriële Commissie Publieke Dienstverlening (MCPD), onder voorwaarde van een ambtelijk vervolggesprek waarin de juridische onderbouwing van het voornemen nader wordt toegelicht. De aanpassingen naar aanleiding van beide overleggen worden hieronder toegelicht.
- De brief kan besproken worden in een extra MCPD van 5 november. De brief zou daarna naar de MR van 11 november kunnen.
- De stukken voor de MCPD dienen op 29 oktober aangeleverd te worden bij het ministerie van Algemene Zaken. Met deze nota vragen we u om in te stemmen met het verzenden van de brief aan de MCPD.
- Op verzoek van de ACPD is er een oplegger voor de MCPD opgesteld, als addendum bij het MR-formulier, waarin de politieke weegpunten geëxpliciteerd worden (zie bijlage). Met deze nota vragen we u om te stemmen met het verzenden van de oplegger aan de MCPD.
- Daarnaast gaan we in deze nota in op uw vraag naar een grove inschatting van de kosten voor de overheid als ervoor gekozen wordt om alle verzoeken juridisch te procederen.

Geadviseerd besluit

- We adviseren u om in te stemmen met het verzenden van de brief over het vervolg op de CUB naar de MCPD.
- We adviseren u om in te stemmen met het verzenden van de oplegger naar de MCPD.
- We adviseren u om het bijgevoegde MR formulier te ondertekenen.

Kernpunten

Procesbelang

- Procesbelang

Procesbelang

- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]

Procesbelang

- [redacted]
- [redacted]

Overige punten naar aanleiding van vervolggesprekken

- In de ACPD en het vervolggesprek zijn vragen gesteld over de juridische onderbouwing van de voorgenomen besluiten ten aanzien van het vervolg richting studenten. Ook zijn er zorgen geuit over de mogelijke precedentwerking van de voorgenomen besluiten.
  - Verzoek was om duidelijker op te schrijven dat de juridische analyse uitwijst dat we rechtszaken waarschijnlijk verliezen bij de rechter, maar dat de keuze om dit niet af te wachten en proactief een stap naar voren te doen, een politiek-bestuurlijke keuze is.
- In zowel de ACPD als in het vervolggesprek is de behoefte uitgesproken om in een oplegger voor de MCPD de politieke weegpunten en keuzes te expliciteren.

Aanpassingen in de brief

- In de brief zijn de passages over de juridische analyse en het vervolg herzien. Deze aanpassingen zijn terug te zien in H3 van de brief (zie bijlage).
- Ook is de paragraaf over de kosten en de dekking toegevoegd. Deze tekst is afgestemd met de IRF/minFIN.

- In een eerdere nota hebben we u gevraagd akkoord te gaan met het dekken van de kosten voor het voorgestelde besluit op de aanvullende post voor de herinvoering van de basisbeurs, waarop verdeeld over 2025 en 2026 in totaal € 81 miljoen beschikbaar is. Na overleg met FIN is besloten daarvan vooralsnog € 61 miljoen te reserveren. Er is afgesproken dat eventuele aanvullende overheveling van de resterende middelen op de aanvullende post later wordt bezien, afhankelijk van de ontwikkeling van de kosten.

- Verder is nog een aantal kleinere tekstsuggesties verwerkt in de brief.

Toelichting

Kosten procederen

- In uw opmerkingen bij de laatste nota over de CUB (van 18 sept jl.) heeft u gevraagd om een grove inschatting te maken van de kosten voor de overheid als we in alle gevallen gaan procederen. De minister van Financiën heeft dezelfde vraag gesteld en daarom is de uiteenzetting van de kosten per scenario ambtelijk ook met Financiën gedeeld.
- In de notitie in de bijlage zijn de kosten van het proactief terugdraaien van besluiten afgezet tegen de kosten van het procederen in alle gevallen. Een derde variant tussen deze uitersten is dat DUO niet proactief alle besluiten terugdraait, maar dit alleen op verzoek van de (oud-)student doet.
- Onderstaande tabel geeft een vergelijking van de kosten per variant:

	Zelf besluiten terugdraaien	**Op verzoek terugdraaien**	**Oordeel rechter**
terug te betalen bedrag zelf (de € 47 miljoen)	• Hoger omdat alles wordt teruggedraaid	• Lager als niet iedereen een verzoek indient	• Lager als niet iedereen gaat procederen
uitvoeringskosten terugdraaien besluiten	• Mogelijk lager als (deel) geautomatiseerd kan worden	Hoger • Handmatige verwerking	Hoger • Handmatige verwerking
extra kosten	Lager • Minder extra besluiten en procedures nodig • Minder procedures, dus minder proceskosten • Minder besluiten, dus minder ingebrekestellingen en dwangsommen • Minder vragen klantenservice	Hoger • Personele kosten: afhandeling verzoeken • Niet planbaar • Kosten ingebrekestellingen en dwangsommen • Meer vragen klantenservice	Hoger • Personele kosten: extra (negatieve) besluiten en procedures nodig • Proceskosten verbonden aan het verliezen van procedures • Kosten ingebrekestellingen en dwangsommen • Veel meer vragen klantenservice

Totaalbedrag uitvoeringskosten (exclusief terug te betalen bedrag en exclusief proceskosten)	Circa € 14 mln	Circa € 18 mln	Circa € 28 mln

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

TER BESLUITVORMING
Aan: MOCW, SOCW

Persoonsgegeven

Hoger Onderwijs en Studiefinanciering

Van

Persoonsgegeven

Datum
3 oktober 2024

Referentie

Bijlagen
2

Persoonsge...

nota

Nota over de budgettaire afhandeling van CUB-herstel en achterliggende juridische adviezen

Aanleiding

- MOCW is voornemens in de MR van 18 oktober (MCPD van 15 oktober) een brief in te brengen met een voorstel voor vervolgstappen richting studenten die tussen 2012 en 2023 gecontroleerd zijn op misbruik van de uitwonendenbeurs. Over de budgettaire afhandeling hiervan is een constructief gesprek gevoerd met ambtelijk FIN. Met deze nota leggen we het voorgestelde compromis ter besluitvorming voor, en vragen we u om een besluit.
    - Dat doen we aan beide bewindspersonen omdat het compromis betrekking heeft op de aanvullende post, en daarmee indirect effect kan hebben op het concern OCW.
- Tevens treft u hierbij ter informatie de juridische analyses aan, die ten grondslag liggen aan de besluitvorming. MOCW heeft eerder aangegeven deze te willen ontvangen. Het gaat om:
    - de samenvatting van de juridische analyses CUB;
    - de achterliggende stukken van deze samenvatting;
- Tot slot staan we ter informatie voor de volledigheid stil bij het vervolgproces.

Toelichting bij het budgettair besluit

- Voor het totale voorstel wordt € 81 miljoen uitgetrokken. Dit omvat zowel de herzieningsbedragen als de uitvoering. Dit bedrag is als volgt opgebouwd:
    - € 47 miljoen voor het herzien van de lopende en afgesloten zaken;
    - Procesbelang
    - € 28 miljoen voor de uitvoering ervan, Procesbelang
      Procesbelang
- Procesbelang
  akkoord gegeven op de onderbouwing.
- Voor de dekking wordt de Aanvullende Post ingezet. Daar is op de enveloppe 'Herinvoeren Basisbeurs' nog € 61 miljoen in 2025 en € 20 miljoen in 2026 beschikbaar. Deze middelen resteerden nog nadat in 2022 het budget ten behoeve van de herinvoering van de basisbeurs in het hbo en wo was ingevoerd. Met Financiën was afgesproken dat die resterende middelen jaarlijks in het Voorjaar beschikbaar konden komen, als sprake zou zijn van een tegenvaller op de SF-raming. De afgelopen twee jaar was sprake van een meevaller, waardoor de jaarbedragen van 2023 en 2024 vrijvielen voor het generale beeld.
- Inzet van de AP-reeks 'Herinvoeren BB' raakt derhalve de portefeuille van beide bewindslieden, in die zin dat voor hen deze buffer niet meer

beschikbaar is, mocht komend voorjaar een tegenvaller op de SF-raming blijken. De SF-raming is binnen OCW namelijk een concerndossier;
- Als er veel verzoeken om schadevergoeding komen of de uitvoeringskosten tegenvallen, dan zal dit budget van € 81 miljoen wellicht niet volstaan. In dat geval kan SF/DUO op gebruikelijke wijze een dergelijke tegenvaller in het voorjaar via DGHBWE indienen ten behoeve van de jaarlijkse integrale besluitvorming. Deze tegenvaller zal Financiën misschien zien als intensivering;
- Zodra Financiën akkoord is kunnen de middelen via de Nota van Wijziging (invulling subsidietaakstelling) nog worden toegevoegd aan de OCW-begroting voor 2025. Voordeel hiervan is dat DUO meteen in 2025 (of zodra de begroting is aangenomen) met de uitvoering kan beginnen. De middelen staan dan nog niet in het juiste kasritme. Dit zal in het voorjaar door middel van een kasschuif in de juiste jaren worden gezet.
- Besluit: Bent u akkoord met het aanwenden van de voornoemde Aanvullende Post als dekking voor de verwachte kosten voor de voorgenomen vervolgstappen in het dossier van de controles op de uitwonendenbeurs?

Toelichting bij de analyses
- Gezien de juridische analyses omtrent de verschillende aspecten die bij de besluitvorming van belang waren erg omvangrijk zijn, is er een samenvatting van de juridische analyses opgesteld waarin de belangrijkste conclusies voor de besluitvorming zijn opgenomen.
- Deze samenvatting is voorafgaand aan de ACPD gedeeld met AZ.
- De samenvatting alsmede de achterliggende stukken zijn ambtelijk gedeeld met Financiën, SZW en J&V ter voorbereiding op de bespreking over de juridische onderbouwing van het besluit.

Behandeling in de ACPD en vervolgproces
- Op 26 september is MOCW akkoord gegaan met verzending naar de Ambtelijke Commissie Publieke Dienstverlening (ACPD) van een conceptbrief aan de Tweede Kamer over de vervolgstappen richting gecontroleerde studenten bij de controles op de uitwonendenbeurs (CUB).
- Uitkomst van de ACPD van 1 oktober is dat de brief door mag naar de MCPD. Daarvoor wordt nog een gesprek georganiseerd met juristen van Financiën, SZW en J&V over de juridische onderbouwing. Deze zal naar alle waarschijnlijkheid maandag 7 oktober plaatsvinden.
- Na dit gesprek wordt de brief voor akkoord met verzending naar de MCPD aan MOCW voorgelegd. Bespreking in de MCPD is beoogd voor 15 oktober, vooruitlopend op bespreking in de MR op 18 oktober.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
- Bijgevoegd is tevens het advies van de Landsadvocaat, dat onze eigen juridische analyse bevestigt.
- Het advies van de Landsadvocaat wordt niet interdepartementaal gedeeld, aangezien dit op dit moment nog een procesadvies behelst dat gaat over nog lopende zaken.

26/09: Opmerking MOCW op nota nr.: 48180952 + conc.bf. bag. 5 nr. 48182555

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

ID.nr.:

TER ONDERTEKENING
Aan: MOCW

EB Akkoord
Svp juridische analyse naar mij

Procesbelang

Procesbelang

Procesbelang

nota

Keuze vervolgstappen richting studenten bij CUB

Hoger Onderwijs en Studiefinanciering

Van
Persoonsgegeven
Persoonsgegeven

Datum
25 september 2024

Referentie
48173558

Bijlagen
1) concept-Kamerbrief met tracks
2) concept-Kamerbrief zonder tracks
3) Opmerkingen MOCW bij 1ste conceptversie Kamerbrief

Intern OCW afgestemd
SG, DGHBWE, DUO, HOenS, KENNIS, WJZ

Persoonsgegeven

Aanleiding

- Op 18 september heeft u een beslisnota ontvangen over de vervolgstappen richting gecontroleerde studenten bij de controles op de uitwonendenbeurs (CUB).
- U heeft in reactie op deze nota aangegeven in te stemmen met het advies om:
  a) alle besluiten van DUO bij de CUB uit de periode 2012-2023 proactief terug te draaien;

Procesbelang

- Dit hebben wij verwerkt in een brief aan de Tweede Kamer over de vervolgstappen. Zie in de bijlage de 2de conceptversie – met zowel een schone als tracksversie- van de brief, waarin uw opmerkingen op de eerdere brief zijn verwerkt.
- Deze brief willen wij morgen, donderdag 26 september, versturen naar de Ambtelijke Commissie Publieke Dienstverlening (ACPD), voor het overleg over de brief dinsdag 1 oktober.
- De IRF (ministerie van Financiën) is niet akkoord met de huidige versie van de brief, met name is nog geen akkoord over de door ons voorgestelde generale dekking. In aanloop naar de ACPD wordt hierover verder gesproken.

Geadviseerd besluit

- Graag horen wij of u akkoord bent met verzending naar de ACPD.

Kernpunten

- Door de opmerkingen in de kantlijn (die gemarkeerd staan als 'opgelost') en te kijken naar de tracks in het document, kunt u goed volgen hoe we uw opmerkingen hebben verwerkt. Daarom gaan we in deze nota niet los in op alle wijzigingen.
- Een paar punten geven we nu nog los mee.
- U vroeg zich af waar de eigen juridische analyse van OCW en DUO op toezag. Dit betreft een analyse:
  - of sprake is van indirecte discriminatie bij de CUB;
  - wat jurisprudentie van de Centrale Raad van Beroep vervolgens zegt over de vraag of je het bij huisbezoek verkregen bewijs mag gebruiken (lopende zaken en herzieningsverzoeken);
  - Procesbelang

Procesbelang

- U vroeg zich af waarom Motie21# zo wordt genoemd. Hier wordt, ook in officiële stukken van de Rijksoverheid, op die manier aan gerefereerd. Het gaan namelijk om twee onderdelen van twee verschillende moties, waar dus op een bijzondere manier aan wordt gerefereerd.[1]

[1] Motie#21 betreft het tweede deel van de motie Marijnissen (Kamerstukken II 2020/21, 35510, nr. 21) en het eerste deel van de motie Klaver c.s. (Kamerstukken II 2020/21, 35510, nr. 16).

Voor de lopende zaken geldt dat de besluiten die DUO heeft genomen nog aanpasbaar zijn. Immers: ze zijn nog onderwerp van een bezwaar- of een gerechtelijke procedure. In die gerechtelijke procedure is dus de inschatting dat de rechter naar alle waarschijnlijkheid oordelen dat het bewijs onrechtmatig verkregen is en niet meegewogen mag worden in de besluitvorming van DUO. In dat geval kan geen overtreding meer worden vastgesteld en moet DUO de besluiten terugdraaien. Voor besluiten die al wel vaststaan (dus geen onderwerp meer zijn van een juridische procedure) geldt dat DUO ze enkel moet 'heropenen' (in juridische termen: herzien) als zich nieuw gebleken feiten hebben voorgedaan nadat de besluiten door DUO zijn genomen.

De juridische inschatting is dat de indirect discriminerende werking van het selectiemodel gezien zal worden als zo'n nieuw gebleken feit. Deze indirect discriminerende effecten kwamen immers pas aan het licht na twee uitgebreide onderzoeken. Die onderzoeken zijn pas kort geleden gepubliceerd. Deze informatie kan daarom worden geclassificeerd als nieuwe informatie die niet bekend was toen de besluiten werden genomen. Daarom moet een verzoek tot herziening van een besluit dat juridisch vaststaat door DUO inhoudelijk behandeld worden. Ervan uitgaande dat DUO het onrechtmatig verkregen bewijs buiten beschouwing moet laten, heeft DUO vervolgens ook in deze gevallen geen andere optie dan de genomen besluiten terug te draaien.

C. Vervolg

Naar aanleiding van de juridische analyse, en meewegende de gesprekken met de studenten, ben ik voornemens om alle besluiten, die tussen 2012 en 2023 aan studenten zijn opgelegd naar aanleiding van een risicogerichte controle op de uitwonendenbeurs, terug te draaien. Voor alle zaken, zowel lopende zaken als zaken die in rechte afgesloten zijn, wordt het eerdergenomen besluit ingetrokken. Dat betekent dat alle boetes en terugvorderingen door DUO worden teruggedraaid. Studenten die hierdoor de uitwonendenbeurs zijn misgelopen terwijl ze wel zijn blijven wonen op het adres waar ze ingeschreven stonden en gecontroleerd zijn, krijgen deze alsnog met terugwerkende kracht. In aanvulling hierop ken ik elke student die gecontroleerd is op grond van de risicogerichte methode een uitkering van 250 euro toe omdat de werkwijze, op grond waarvan studenten uitgekozen werden voor een controle, niet in overeenstemming was met de privacywetgeving.

Het uitvoeren van dit voornemen zal tijd vergen. Studenten van wie hun zaak nog loopt in bezwaar of beroep, zullen dit jaar nog een bericht krijgen dat de besluiten die DUO heeft genomen, worden teruggedraaid. Voor de herziening van de besluiten die DUO nam tegen studenten die eerder gecontroleerd zijn en die niet in bezwaar of beroep zijn gegaan – of waarin het bezwaar en/of beroep is afgewezen – geldt dat zij een bericht van DUO zullen ontvangen op het moment dat DUO alle benodigde informatie heeft geïnventariseerd om het eerder genomen besluit terug te draaien. DUO zal hier voortvarend mee aan de slag gaan. In het voorjaar informeer ik uw Kamer over de voortgang.

De kosten voor het terugdraaien van alle besluiten naar aanleiding van de controles op de uitwonendenbeurs vanaf 2012, bedragen ruim €47 mln. Het verstrekken van een AVG-uitkering van €250 voor alle gecontroleerde studenten kost aanvullend ruim €6 mln. Daar bovenop komen de uitvoeringskosten. Op dit moment is de inschatting dat de uitvoeringskosten PM bedragen. In dekking voor deze gehele hersteloperatie wordt voorzien vanuit generale middelen en deze worden bij Voorjaarsnota 2025 toegevoegd aan de OCW-begroting.

is er een grove inschatting te maken wat de kosten voor de overheid zouden zijn als we alle verzoeken juridisch procederen? Is interessante vergelijking

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

TER BESLUITVORMING
Aan: MOCW

Persoonsgegeven

Hoger Onderwijs en Studiefinanciering

Van
Persoonsgegeven

Datum
12 september 2024

Referentie
47961643

Bijlagen P...
Persoonsgegeven

nota

Keuze vervolgstappen richting studenten bij CUB

Aanleiding

- Op 5 september en 16 september is met u gesproken over vervolgstappen richting gecontroleerde studenten bij de controles op de uitwonendenbeurs (CUB).
- Uw ambtsvoorganger heeft eerder toegezegd om de Kamer in het najaar van 2024 te informeren over de voortgang op het dossier.
- Er is een besluit nodig over welke vervolgstappen richting studenten u wilt nemen. In deze nota zal het geadviseerde besluit worden toegelicht.
- Gezien de benodigde interdepartementale afstemming vragen wij u dit besluit uiterlijk 18 september a.s. te nemen.

Geadviseerd besluit

- We adviseren u om:
  - alle besluiten van DUO op basis van de voormalige risicogerichte controlewerkwijze bij de CUB uit de periode 2012-2023 proactief terug te draaien;
  - Pr Procesbelang
    Procesbelang
    Procesbelang
    Procesbelang
- Daarnaast adviseren wij u om met het kabinet overeen te komen om dit besluit op korte termijn aan de Kamer te communiceren.

Gevraagd besluit: stemt u in met bovenstaande adviezen?

Kernpunten

- Tegen de achtergrond van de reeds door het kabinet gemaakte excuses, en op basis van gevoerde gesprekken met studenten, juridische analyses en analyse van soortgelijke casuïstiek, komen we tot drie opties om een keuze uit te maken. Deze opties hebben betrekking op de lopende beroepszaken, de afgesloten zaken Procesbelang
  Procesbelang
- De opties zijn als volgt: 1) zowel bij lopende als afgesloten zaken het oordeel van de rechter afwachten; 2) proactief besluiten uit de periode 2012-2023 terugdraaien, zowel in lopende zaken als in afgesloten zaken; Procesbe...
  Procesbelang belang

Procesbelang

Procesbelang

- Deze opties zijn een aanvulling op de reeds door het kabinet gemaakte excuses, de erkenning van de gemaakte fouten en de belofte voor beterschap voor de toekomst, als ook de gevoerde gesprekken met studenten.

- We adviseren u om alle besluiten van DUO op basis van de voormalige risicogerichte controlewerkwijze bij de CUB uit de periode 2012-2023 proactief terug te draaien Procesbelang Procesbelang Procesbelang Procesbelang
- De kosten van het terugdraaien van de besluiten is ruim € 47 mln excl. uitvoeringskosten. Procesbelang Procesbelang Procesbelang
  Op dit moment is de beste inschatting van DUO dat de uitvoeringskosten € 30-60 miljoen bedragen.
- Over de dekking van deze kosten vindt nog overleg plaats met het ministerie van Financiën. Het is mogelijk dat Financiën erop staat dat OCW voor deze maatregel dekking binnen de eigen begroting vindt. Daar gelden vervolgens in principe de interne begrotingsregels bij. Eenheid Kroon Eenheid Kroon
- Daarnaast zal de brief aan de TK interdepartementaal afgestemd moeten worden en via de onderraden aan de MR worden aangeboden.
  - De planning is op dit moment nog onder voorbehoud. We streven naar behandeling in de MCPD (Ministeriële Commissie Publieke Dienstverlening) van 15 oktober. De MR-behandeling zou dan op 18 oktober zijn.
  - Als dit niet haalbaar is, is het alternatief om dit te behandelen in de RSD van 21 oktober, met daarvoor behandeling in de CSD van 7 oktober. Behandeling in de MR zou dan op 25 oktober zijn.
- Voor de volledigheid zij vermeld dat er op 23 oktober een Commissiedebat DUO en Hoger Onderwijs plaatsvindt.

Procesbelang

Toelichting

Hieronder worden de drie opties nader toegelicht. Voor nadere uitwerking van de juridische, financiële en uitvoeringseffecten van de verschillende opties verwijzen we u naar de presentatie die u eerder ontvangen heeft (zie bijlage 1). [1]

Optie 1: oordeel rechter afwachten

---

[1] In de nota zijn ten opzichte van de presentatie zijn nog een paar kleine aanpassingen in aantallen en kosten verwerkt.

- Lopende zaken: Er zijn op dit moment 59 beroepszaken aanhangig bij de bestuursrechter. In deze optie verdedigt DUO de handhavingsbesluiten en wacht de uitspraak van de rechter af. Daarnaast zijn er 22 bezwaarschriften in behandeling bij DUO. In deze optie verklaart DUO de bezwaarschriften, voor zover gericht tegen het gebruik van het selectiemodel, ongegrond.
- Afgesloten zaken: DUO wijst de verzoeken om herziening vanwege het indirect discriminerende selectiemodel af. Als studenten hiertegen in beroep gaan, verdedigt DUO de afwijzing en wacht de uitspraak van de rechter af. Herzieningsverzoeken op basis van andere feiten of omstandigheden kunnen zoals gebruikelijk per geval bekeken worden.
- Procesbelang
  Procesbelang

Optie 2: proactief terugdraaien van alle besluiten die op basis van de voormalige risicogerichte controlewerkwijze bij de CUB uit de periode 2012-2023 zijn genomen

- Lopende zaken: DUO komt tegemoet aan de 22 bezwaren en 59 beroepen van studenten en draait de handhavingsbesluiten terug.
- Afgesloten zaken: DUO draait besluiten van de CUB terug die financieel nadelig waren voor studenten. Het is een keuze om dit proactief in alle 10.325 zaken te doen, of alleen reactief wanneer de student zelf een herzieningsverzoek indient.
- Procesbelang
  Procesbelang

Optie 3: proactief alle besluiten terugdraaien Procesbelang
Procesbelang

- Gelijk aan optie 2, met aanvullend:
- Procesbelang
  Procesbelang
  Procesbelang
  Procesbelang

Advies

Het advies is om te kiezen voor optie 3: het proactief terugdraaien van alle besluiten van DUO op basis van de voormalige risicogerichte controlewerkwijze bij de CUB uit de periode 2012-2023 Procesbelang
Dit betekent dat zowel de opgelegde boete (kosten: € 7,5 mln), de teruggevorderde uitwonendenbeurs (kosten: € 17,1 mln) en de gemiste uitwonendenbeurs als gevolg van het besluit (kosten: € 22,6 mln) worden terugbetaald aan de student. Procesbelang
Procesbelang
Procesbelang

Er wordt expliciet gekozen om niet de uitspraken van de rechter af te wachten (optie 1). Door uw ambtsvoorganger is erkend dat er sprake is geweest van indirecte discriminatie. Hiervoor zijn ook excuses gemaakt. Er zijn evident fouten gemaakt die vanuit het oogpunt van behoorlijk bestuur hersteld dienen te worden. Daarbij komt dat de besluiten naar verwachting geen stand houden bij de rechter. Een besluit van de rechter afwachten heeft bovendien gevolgen voor de uitvoering in termen van minder goed kunnen plannen van capaciteit.

Argumentatie bij het advies om alle besluiten terug te draaien:

- De juridische inschatting is dat door de indirect discriminerende selectie de bewijzen die bij de huisbezoeken en/of buurtonderzoeken zijn verzameld buiten beschouwing moeten worden gelaten. Het oorspronkelijk besluit dat door DUO genomen is, kan daardoor geen stand houden.
- Ook is de inschatting dat de indirect discriminerende werking van het selectiemodel gezien zal worden als nieuw gebleken feit op basis waarvan een herzieningsverzoek naar alle waarschijnlijkheid inhoudelijk zal moeten behandeld. De indirecte discriminatoire effecten van het controleproces kwamen pas aan het licht na twee uitgebreide onderzoeken. Deze informatie kan daarom worden geclassificeerd als nieuwe informatie die niet bekend was toen de besluiten werden genomen en vormen daarmee een nieuw gebleken feit. Dat betekent dat DUO de besluiten in volle omvang moet heroverwegen.
- Vanwege het feit dat DUO het onrechtmatig verkregen bewijs buiten beschouwing moet laten, kan DUO niet anders dan de genomen besluiten terugdraaien.
- Deze lezing wordt onderschreven door de landsadvocaat (LA).
- Dit kabinet staat voor goed bestuur en herstellen van vertrouwen in de overheid. Voor het herstellen van vertrouwen in de overheid is het essentieel dat de overheid kordaat optreedt wanneer geconstateerd wordt dat fouten zijn gemaakt.
- In de gesprekken die met studenten zijn gevoerd kwam naar voren dat een aantal van hen het gevoel heeft tijdens de huisbezoeken onbehoorlijk en onfatsoenlijk behandeld te zijn. Daarmee ontstaat tevens een morele overweging om als overheid proactief een stap naar voren te zetten.

Als de LA dit adviseert, dan ook in uitingen duidelijk maken dat we de LA volgen. We zijn pro-actief én we volgen advies LA. Is goed bestuur én rechtsstaat. Deze beide aspecten benadrukken.

- Procesbelang
- Procesbelang
- Procesbelang
- Procesbelang
- Procesbelang

Procesbelang

- Procesbelang
- Procesbelang

Belangrijk om te vermelden is dat als gevolg van dit besluit (oud)-studenten die moedwillig misbruik hebben gemaakt van de uitwonendenbeurs ook hun geld terug zullen krijgen. Dat is een dilemma. Maar in alle gevallen geldt dat het bewijs onrechtmatig verkregen is, en dat daarmee het genomen besluit niet houdbaar is. Daarbij komt bovendien dat het niet mogelijk is om met terugwerkende kracht vast te stellen welke studenten echt gefraudeerd hebben en bij welke studenten dat niet het geval was. Om die reden achten we het verdedigbaar dat er ook terugbetalingen zullen zijn aan studenten die moedwillig misbruik hebben gemaakt.

Nota bene: de genoemde bedragen in deze nota zijn exclusief uitvoeringskosten. Op dit moment is de beste inschatting van DUO dat de uitvoeringskosten € 30-60 miljoen bedragen. Bij het ramen van de uitvoeringskosten spelen drie soorten onzekerheden: onzekerheid die in principe met nader uitzoekwerk op te heffen zou zijn; onzekerheid die afhankelijk is van keuzes die bij nadere uitwerking pas gemaakt kunnen worden; Procesbelang
Procesbelang